

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Přehodnocení vzdělávání: investice do dovedností pro dosažení lepších socioekonomických výsledků

COM(2012) 669 final

(2013/C 327/12)

Zpravodaj: **pan Mário SOARES**

Spoluzpravodaj: **pan Pavel TRANTINA**

Dne 20. listopadu 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Přehodnocení vzdělávání: investice do dovedností pro dosažení lepších socioekonomických výsledků

COM(2012) 669 final.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 26. června 2013.

Na 491. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 10. a 11. července 2013 (jednání dne 10. července), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 154 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV iniciativu Komise celkově vzato podporuje, zejména úsilí věnované boji proti nezaměstnanosti mladých lidí, přestože se domnívá, že obsah tohoto sdělení nenaplnuje ambice obsažené v názvu „Přehodnocení vzdělávání“.

1.2 Stávající hospodářská a sociální krize determinuje rozpočtové možnosti zemí Evropské unie, a zejména těch, které provádějí programy rozpočtových úprav, přičemž tuto situaci dále zhoršilo snížení rozpočtu Unie samé. EHSV varuje, že škrtů prováděných v rozpočtech na vzdělání promění iniciativy a návrhy považované za nezbytné v pouhý prohlášení o dobrých úmyslech.

1.3 Při vědomí toho, že existují významné nedostatky ve vzdělávacích soustavách, jakož i potíže v souvislosti s propojením mezi školou a prací, k jejichž překonání vyzývá, přichází EHSV s několika doporučeními:

Doporučení adresovaná evropským orgánům:

1.3.1 přezkoumat stávající mechanismy pro sběr, prezentaci a interpretaci údajů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, tak aby byly transparentní a srovnatelné;

1.3.2 rovněž přezkoumat stávající evropské vzdělávací procesy a jednotlivé existující nástroje, a zejména evropské normy a pokyny pro zajišťování kvality (s angl. zkratkou ESGQA);

1.3.3 uplatňovat nyní navrhovaná opatření prostřednictvím jejich zahrnutí do jiných iniciativ zaměřených na začleňování mladých lidí do trhu práce, zejména do akčního plánu Mládež v pohybu podporující zaměstnanost a podnikání mladých lidí;

1.3.4 zajistit, aby příští rozpočet Unie vyčlenil nezbytné částky na celý tento program, zejména na nedávno schválenou iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých;

Doporučení adresovaná členskými státy:

1.3.5 zrevidovat nebo aktualizovat (bez zpětné účinnosti) politiky související se zaměstnaností a kvalitními veřejnými službami, a to na základě přesvědčení, že pro úplné dosažení cílů stanovených pro oblast vzdělávání je nutné investice do vzdělávání doplnit zavedením politik zaměřených na oblast práce, sociálních podmínek a hospodářství podporujících udržitelný růst a blahobyt, přičemž je nutno zajistit plné zapojení sociálních partnerů a dalších organizací občanské společnosti do tohoto procesu;

1.3.6 zasazovat se o to, aby součástí vzdělávacích politik a programů bylo získávání podnikatelských dovedností, které by nad rámec výuky ve škole mohly být doplněny o výuku na pracovišti (v podniku) a ve vhodných případech o podporu účasti těchto podniků na iniciativách rozvíjených školami;

1.3.7 podporovat zavádění duálních systémů vzdělávání a odborné přípravy, propojujících výuku ve třídě s praxí na pracovišti a současně zvyšovat povědomí vzdělávacích institucí a podniků o významu těchto iniciativ;

1.3.8 neprodlené revidovat vztah mezi odborným vzděláváním a přípravou a světem práce, aby bylo možné lépe pochopit případné nedostatky a uspořádat odbornou přípravu tak, aby skutečně odpovídala potřebám trhu práce;

1.3.9 zajistit nezbytné podmínky pro soustavné vzdělávání pro všechny a zlepšení odborné přípravy (zvyšování kvalifikace a rekvalifikace) všech, což zajistí skutečný respekt k právu na kvalitní celoživotní odbornou přípravu;

1.3.10 tvůrčím a inovačním způsobem uznat a zhodnotit neformální učení, tím zviditelnit dovednosti získané mimo formální systémy a podpořit vzájemnou doplňkovost neformálního a formálního vzdělávání a zároveň rovnost příležitostí;

1.3.11 přijmout společné normy a zásady umožňující stanovení kritérií kvality systémů, které budou zajišťovat uznávání a validaci neformálního vzdělávání;

1.3.12 investovat do přípravy a nábory kvalitních učitelů, zlepšovat jejich akademickou a odbornou přípravu, usilovat o zajištění vyváženosti pohlaví při nábory učitelů a poskytovat přiměřené pracovní, platové a kariérní podmínky tak, aby se tato profese stala přitažlivější pro mladší generaci;

1.3.13 pohlížet na rozpočty v oblasti školství a odborné přípravy jako na investici do budoucnosti a trvalou potřebu nutnou ke splnění závazku zajistit kvalitní a relevantní vzdělání pro všechny a vyvarovat se škrtů, které by měly negativní dopady na tuto povinnost;

1.3.14 do přípravy a monitorování vzdělávacích politik a do zjišťování možných problémů musí být zapojeny všechny zainteresované strany (mimo jiné mládežnické a komunitní organizace, školy, učitelé, rodiče a opatrovníci, podniky a odbory), stejně tak musí být zapojeny do vzdělávání, přípravy a začleňování mladých lidí do společnosti, přičemž je třeba stanovit jasné cíle, pravidelná hodnocení a dostatečné prostředky k zajištění udržitelnosti.

Doporučení adresovaná sociálním partnerům:

1.3.15 přijmout odpovědnost a řádně provést rámec opatření pro zaměstnanost mladých lidí přijatý jako součást společného pracovního programu na období 2012–2014 a zaměřit se na propojení vzdělávání, očekávání mladých lidí a potřeb pracovního trhu, přičemž je třeba zohlednit přechod mladých lidí ze školy na pracovní trh s cílem dosáhnout celkového zvýšení míry zaměstnanosti.

2. Úvod

2.1 Otázkami vzdělávání se EHSV zabýval již mnohokrát, a proto vítá, že Evropská komise ve svém sdělení uvádí, že „investice do vzdělávání a odborné přípravy (...) má zásadní

význam pro podporu růstu (...) a produktivity“⁽¹⁾. Rovněž sdílí znepokojení, které se v dokumentu projevuje v souvislosti s významnými změnami, k nimž dochází na evropských trzích práce a které způsobují, že vzniká stále silnější potřeba přehodnotit vzdělávací systémy, s cílem překonat jejich chyby či nedostatky.

2.2 EHSV přispěl v rámci mnoha svých stanovisek⁽²⁾ k uznání vzdělávání jakožto jednoho ze základních lidských práv, přičemž ve všech těchto stanoviscích uváděl, že hlavním cílem vzdělávání je i nadále formovat občany a občanky takovým způsobem, aby byli svobodní, kritičtí, samostatní a schopní podílet se na rozvoji společnosti, v níž žijí, a aby si byli vědomi toho, že sdílejí hodnoty a kulturu.

2.3 Výbor je přesvědčen, že v rámci odborné přípravy učitelů je třeba věnovat pozornost moderním komunikačním dovednostem, což by mělo napomoci k tomu, aby byla doba strávená ve škole případně a zajímavá⁽³⁾.

2.4 EHSV souhlasí také s tím, že je naléhavě nutné nalézt soudržná a průřezová politická řešení některých klíčových problémů, mezi něž patří nadále častý výskyt předčasného ukončení školní docházky v Evropě, nedostatečné zapojení pracovníků a pracovníc do celoživotní odborné přípravy, miliony žen a mužů s nízkou úrovní vzdělání, nedostatečná znalost čtení u dětí mladších 15 let a vysoká míra nezaměstnanosti mládeže v některých zemích EU.

2.5 EHSV se však obává toho, že příznivé zaměření iniciativ navrhovaných ve sdělení je v ostrém rozporu se skutečným stavem v evropských zemích procházejících krizí. Rozpočtové škrtky, zejména v případě zdrojů určených na vzdělávání a na přípravu, mohou ohrozit odstranění základních nerovností a podporu kvalitního vzdělávání přístupného všem⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁾ Úř. věst. C 161, 6.6.2013, s. 67; Úř. věst. C 161, 6.5.2013, s. 27; Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 8; Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 97; Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 103; Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 1; Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 154; Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 94; Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 143; Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 11; Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 50; Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 1; Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 142; Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 1; Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 55; Úř. věst. C 21, 21.1.2011, s. 66; Úř. věst. C 255, 22.9.2010, s. 81; Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 113; Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 10; Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 100; Úř. věst. C 204, 9.8.2008, s. 95; Úř. věst. C 151, 17.6.2008, s. 45; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 85; Úř. věst. C 151, 17.6.2008, s. 41.

⁽³⁾ *Survey of Schools: ICT in Education (Průzkum ve školách: IKT ve vzdělávání)* (<https://ec.europa.eu/digital-agenda/node/51275>).

⁽⁴⁾ Monitorovací zpráva programu UNESCO Vzdělání pro všechny za rok 2012 uvádí, že se zastavilo plnění cílů EFA, a poté dochází k závěru, že pro úspěšné budování občanství je nezbytné, aby měly vzdělávací systémy k dispozici dostatečné a udržitelné zdroje. Ve svých nedávných prohlášeních OECD uvedla, že veřejné vzdělávání zaměřené na kvalitu a rovnost je nejlepším způsobem, jakým mohou vlády nejen šetřit peníze, ale současně je výhodně investovat. Vzhledem k tomu je nutné zajistit zapojení nejvíce znevýhodněných komunit a lidí, neboť pouze tehdy lze hovořit o kvalitním vzdělávacím systému. EI-OECD, konference „Quality and dialogue key to public education“ (Kvalita a dialog jsou pro veřejné vzdělání klíčové), 4. února 2013.

2.6 Přestože odpovědnost za oblast vzdělávání spadá do kompetence členských států, může Evropská unie rovněž sehrát významnou roli prostřednictvím otevřené metody koordinace mezi různými ministry školství, prostřednictvím mechanismů sběru údajů na evropské úrovni a prostřednictvím evropských vzdělávacích iniciativ, jako jsou boloňský proces, kodaňský proces, komuniké z Brugg, evropský systém přenosu a akumulace kreditů (ECTS), evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET), evropský rámec kvalifikací (EQF) a evropské standardy a pokyny pro zajištění kvality (ESGQA) ⁽⁵⁾.

2.7 Znepokojení, které vyjadřuje značná část občanské společnosti v souvislosti s nepoměrem mezi reálnými dovednostmi mladých a potřebami podniků, s nesnadným přechodem ze školy do zaměstnání a rovněž se situací v oblasti zaměstnanosti a nezaměstnanosti, je odůvodněné, a je proto třeba jej překonat. Proto EHSV zvláště vítá rozhodnutí EK posílit součinnost vzdělávání a zaměstnanosti při prosazování společných iniciativ a akcí zaměřených na hladký přechod ze školy do zaměstnání, snížení překážek mobility v EU, pozitivní vliv na fungování trhu práce a zaručení rovných příležitostí. EHSV vybízí Komisi a členské státy, aby v tomto úsilí nadále pokračovaly a aby současně chránily evropský sociální model a posilovaly sociální soudržnost.

2.8 EHSV vítá nový rámec opatření pro zaměstnanost mladých lidí, který vypracovali sociální partneři jako klíčovou součást společného pracovního programu na období 2012–2014 a který poprvé představili na trojstranné sociální vrcholné schůzce dne 14. března 2013.

3. Obecné připomínky

3.1 Výbor vítá skutečnost, že Komise věnuje zvláštní pozornost potírání nezaměstnanosti mladých ve čtyřech klíčových oblastech: vysoce kvalitní vzdělávání a příprava, začlenění praktické pracovní odborné přípravy, zahrnutí duálních systémů odborné přípravy a výuky a posílení partnerství s cílem dosáhnout společného cíle.

3.2 Název sdělení naznačuje ambici, kterou jeho obsah neodráží, zřejmě proto, že se Komise rozhodla zaměřit svůj rozbor na jediný cíl. EHSV se však domnívá, že při analýze bylo možné zajít dále a zabývat se palčivými otázkami / výzvami, jako jsou současná demografická situace v Evropě,

energetika a migrace, jež by vyžadovaly komplexnější odpovědi. V budoucnu bude rovněž nutné zohlednit další podněty, jež nedávno vzešly kupříkladu z OSN a UNESCO ⁽⁶⁾.

3.3 S ohledem na návrh Komise EHSV upozorňuje na úskali spojená s názorem, že vzdělávání představuje pouhý nástroj k rozvoji dovedností zaměřených výlučně na trh práce a ke zvýšení zaměstnatelnosti ⁽⁷⁾. EHSV potvrzuje své přesvědčení, že zaměstnatelnost závisí nejen na získávání základních kompetencí a praktických zkušeností, ale také na kvalitách a přístupech, jako je aktivní občanství, osobní rozvoj a pohoda. Zaměstnatelnost tak sice může být považována za cíl, jež je třeba naplňovat v rámci přehodnocování vzdělávání, ale nesmí být interpretována v příliš úzkém slova smyslu.

3.4 EHSV připomíná, že mají-li se beze zbytku splnit cíle v oblasti vzdělávání, musí investice do tohoto odvětví dopřát zavedení politik zaměřených na oblast práce, sociálních podmínek a hospodářství a podporujících udržitelný růst a blahobyt. EHSV již dříve doporučil EU a členským státům, aby se, zvláště v podmínkách krize, provedla revize nebo neregresivní aktualizace politik souvisejících se zaměstnaností, kvalitními veřejnými službami a se zaměřením na specifické skupiny (děti, osoby se zvláštními potřebami, migranty atd.) a aby všechny tyto politiky prosazovaly hledisko rovnosti pohlaví i plné zapojení organizované občanské společnosti ⁽⁸⁾.

3.5 Uznání existence jisté nerovnováhy mezi dovednostmi, které v současné době požaduje trh práce, a těmi, které mají mladí lidé a pracovníci obecně, zdůrazňuje naléhavost provázání světa vzdělávání se světem práce s cílem překonat tento rozpor, ačkoliv současně také platí, že čas věnovaný vzdělávání a čas věnovaný práci nejsou identické ani takové být nemohou.

3.6 EHSV vítá nedávné rozhodnutí Evropské rady zahájit iniciativu „záruka pro mladé“, jejíž cílem je zaručit všem mladým lidem do 25 let nabídku slušné práce, doplňující vzdělávání či odbornou stáž během 4 měsíců od ukončení studia nebo v počáteční fázi nezaměstnanosti.

⁽⁶⁾ Dvanáct mezinárodních expertů na vzdělávání zahájilo v sídle UNESCO v Paříži ve dnech 12.–14. února 2013 kritickou revizi nejvýznamnějších zpráv této organizace o vzdělání ve 20. století – zprávy Edgara Faureho *Learning to be* (1972) a zprávy Jacquesa Delorse *Learning: the treasure within* (1996) – ve světle nedávných a hlubokých sociálních změn (www.unesco.org).

⁽⁷⁾ „Zaměstnatelnost“ a „tvorba pracovních míst“ jsou rozlišné výrazy, které nemají stejný obsah a nepředstavují stejný koncept. Tvorba pracovních míst je komplexní jev, v jehož rámci si povinnosti rozdělují stát, zaměstnavatelé a pracovníci, což vyžaduje sociální dialog a vyjednávání. Zaměstnatelnost naopak, zdá se, s sebou nese téměř výhradně individuální odpovědnost toho, kdo hledá zaměstnání.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 18.

⁽⁵⁾ Všechny zkratky jsou zkratkami anglických názvů.

3.7 Nicméně EHSV upozorňuje na skutečnost, že současná úroveň nezaměstnanosti dopadá nejen na mladé, ale i na starší pracovníky. Bylo by proto třeba využít vědomostí těchto pracovníků, a to nejen k tomu, aby pomáhali mladým lidem se začleňováním do světa práce, ale i tak, že budou přenášet své znalosti získané na základně různých zkušeností.

3.8 Výbor lituje, že v tomto sdělení Komise nevyužila příležitost k uznání úlohy, kterou může plnit neformální vzdělávání jako doplněk vzdělávání formálního, a upozorňuje na výzvu účastníků sympózia ve Štrasburku, aby byl zahájen společný dlouhodobý a střednědobý proces, který by vyústil v uznání neformálního vzdělávání v Evropě⁽⁹⁾.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Průřezové a základní dovednosti

4.1.1 EHSV sdílí názor Komise, že „je třeba zaměřit úsilí na rozvoj průřezových dovedností ... zejména podnikatelských dovedností“, domnívá se však, že prvním krokem musí být, že všichni dosáhnou znalosti nebo dovednosti základní. Rovněž souhlasí, že studiu cizích jazyků se musí i nadále věnovat zvláštní pozornost. Mladý člověk, který získá dobré základní a průřezové kompetence (týmová práce, znalost několika jazyků, používání nástrojů výpočetní techniky, schopnost udělat si a vyjádřit názor, schopnost účastnit se rozhodovacího procesu atd.), se asi snadněji zapojí do trhu práce a obstojí v podnikové sféře.

4.1.2 „Podnikatelské dovednosti“, jež by se mohly přesněji nazývat „podnikavost“, představují bezesporu významný prvek, pokud ovšem jejich výhradním cílem nebude vytváření podniků. Bez podnikavosti je to v životě těžké, zejména v tak složité době, jakou nyní prožíváme. Proto je žádoucí, aby byly tyto dovednosti začleněny do politik a vzdělávacích programů.

4.1.3 K rozvoji podnikatelského ducha nad rámec studijních programů může být důležitá možnost vykonat praxi v podnicích nebo v některé organizaci i podpora účasti podniků a organizací na iniciativách rozvíjených školami. Komise a členské státy by měly transparentnějším způsobem upřesnit, co znamená spravedlivý přístup k přiměřené výuce a k programům přípravy na pracovní život, a stanovit souvislý soubor ukazatelů, jež umožní porovnat různé úrovně a posoudit výsledky, za účasti sociálních partnerů a občanské společnosti.

⁽⁹⁾ Sympóziu, které se konalo ve dnech 14. až 16. listopadu 2011, uspořádaly Evropská komise a Evropská rada ve spolupráci s několika mládežnickými organizacemi, jako Evropské fórum mládeže, německá organizace YiA NA Jugend für Europa a SALTO training and cooperation RC. (http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Youth_Work/Policy/STATEMENT_Symposium_participants_160312.pdf).

4.1.4 Nicméně EHSV věří, že veškerý potenciál podnikatelského ducha lze rozvinout, pouze pokud bude doprovázen duchem týmové spolupráce, jež by měla škola u dětí a mládeže rovněž podněcovat.

4.1.5 Výuka vědeckých, technických, inženýrských a matematických oborů (tzv. předmětů STEM⁽¹⁰⁾) si musí i nadále zasloužovat zvláštní pozornost ze strany vzdělávacích systémů, protože pokračuje ve středu společnosti, již dominují technologie a technologický rozvoj, a protože poptávka po vysoce kvalifikovaných pracovnících s bohatými vědeckými znalostmi stále poroste⁽¹¹⁾. Je však důležité, aby se k těmto tématům přistupovalo přátelštější, tvořivější a tím i přitažlivější formou, která by rovněž usnadnila větší a lepší rovnováhu v zastoupení pohlaví⁽¹²⁾.

4.1.6 Dokument nezmiňuje dopady krize, politiky přizpůsobení vědě a výzkumu, ba ani subjekty těchto politik (výzkumníky, akademické pracovníky, univerzity). Nezabývá se ani únikem mozků, k němuž v současné době v několika zemích EU dochází. EHSV se v několika svých stanoviscích⁽¹³⁾ vyjádřil v tom smyslu, že je velmi důležité nadále usilovat o úplné vytvoření Evropského výzkumného prostoru; prohlásil také, že volný pohyb výzkumníků, vědeckých poznatků a technologií musí představovat tzv. „pátou svobodu“ v rámci vnitřního trhu.

4.2 Odborné dovednosti

4.2.1 EHSV sdílí obavy Komise z nepoměru, který existuje mezi vzděláváním a trhem práce. Je zřejmé, že vzdělávací systém bez napojení na trh práce může totiž vést k neúplným kvalifikacím, či ještě hůře k nezaměstnanosti⁽¹⁴⁾. EHSV souhlasí, že je třeba věnovat zvýšenou pozornost revizi odborného vzdělávání a přípravy a zlepšit porozumění souvislostem mezi vzděláváním a odbornou přípravou na jedné straně a trhem práce na straně druhé, tak aby skutečně odpovídaly jeho potřebám, a zdůrazňuje význam účasti sociálních partnerů a organizované občanské společnosti pro vytvoření odborné přípravy, která by odpovídala trhu práce⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Anglická zkratka.

⁽¹¹⁾ Podle Cedefop může poptávka po vysoce kvalifikovaných pracovnících do roku 2020 stoupnout o 16 milionů, poptávka po středně vysoké kvalifikaci o 3,5 milionu, zatímco poptávka po pracovnících s nízkou kvalifikací může klesnout o 12 milionů.

⁽¹²⁾ Z praxe prováděné na úrovni některých států vyplývá, že je možné zatraaktivnit výuku matematiky.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 95, 23.4.2003, s. 8; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 8; Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 13; Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 39; Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 121; Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 111; Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 72; Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 60; Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 88; Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 43; Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 31.

⁽¹⁴⁾ Revidované doporučení UNESCO týkající se technického vzdělání a odborné přípravy naznačuje, že kvůli současnému či očekávanému obrovskému vědecko-technickému a socioekonomickému rozvoji, který charakterizuje naši dobu, zejména pokud jde o globalizaci a revoluci v oblasti informačních a komunikačních technologií, musí být technické a odborné vzdělání důležitou součástí vzdělávacího procesu všech zemí.(UNESCO, 2001).

⁽¹⁵⁾ Memorandum on Cooperation in Vocational Education and Training in Europe (Memorandum o spolupráci v oblasti odborného vzdělávání a přípravy v Evropě), Berlín, 10.–11. prosince 2012.

4.2.2 Vzdělávání a certifikace dovedností v oblasti IKT má značný význam pro trh práce, a proto je důležité investovat do vhodných programů, které zaručí tyto dovednosti, na úrovni odborné a vysokoškolské výuky, zejména pokud jde o mladé ženy. EHSV podporuje návrh evropské značky kvality pro průmysl, vzdělávání a certifikaci v oblasti IKT.

4.2.3 EHSV znovu potvrzuje právo všech disponovat škálou znalostí a dovedností, které by jim umožňovaly plné zapojení do pracovního a sociálního života. Právo na odbornou přípravu nelze přiznávat jen mladým, kteří směřují na trh práce, nýbrž všem pracovníkům, tak aby jejich znalosti zůstaly aktuální a oni byli schopni reagovat na výzvy v podobě probíhajících změn. Zaměstnatelnost se netýká pouze mladých.

4.2.4 Výuka na pracovišti, a zejména duální systémy, propojující výuku ve třídě s praxí na pracovišti, mohou sehrát významnou roli v rámci změn nutných pro vytváření pracovních míst⁽¹⁶⁾, musejí být ovšem součástí vzdělávacího systému, což vyžaduje vyjasnění rolí různých aktérů. Vedení osvěty ve školách a podnicích k tomuto způsobu výuky má stěžejní význam⁽¹⁷⁾.

4.3 Podpora otevřeného a flexibilního učení

4.3.1 Uznat, že se paradigma nevídanou rychlostí mění (přechod od průmyslové společnosti ke znalostní společnosti a od ní ke společnosti fungující po síti), vyžaduje vyšší míru tvůrčího a inovačního přístupu, při níž je třeba usouvztažnit různé oblasti života/aktivit, uznat a zhodnotit dosažené úspěchy, budovat mosty mezi kulturou, všeobecným a profesním vzděláváním a trhem práce, podpořit doplňkovost neformálního a formálního vzdělávání a zároveň rovnost příležitostí.

4.3.2 Podporovat výuku je smysluplné, pokud se jednotlivcům k tomu poskytnou potřebné podmínky a pokud to nebude záviset výlučně na úsilí, jež každý jednotlivec může a musí vyvinout. Jinak budou odvětví, která jsou sama o sobě nejvíce znevýhodněná či marginalizovaná, nadále kolektivním způsobem vyloučená. Z toho důvodu EHSV s rostoucími obavami konstatuje, že účast ve výukových programech pro dospělé je velmi nedostatečná: průměrná účast dospělých na celoživotním učení v EU činí podle Komise 8,9 % a v 7 členských státech dosahuje pouze 5 %.

4.3.3 Je zapotřebí výrazně zlepšit postupy uznávání znalostí získaných mimo školu (neformální vzdělávání), které jsou v současnosti příliš formální. Je rovněž nutné zdůraznit, že příslušná rozhodnutí je třeba přijímat v součinnosti se

⁽¹⁶⁾ Sdělení uvádí následující odvětví s růstovým potenciálem: informační a komunikační technologie (IKT), zdraví, nízkouhlíkové technologie, služby pro lidi a podniky, námořní hospodářství a ekologická odvětví, nebo odvětví, jež procházejí významnými změnami a vyžadují lépe kvalifikované pracovní síly.

⁽¹⁷⁾ Zkušenosti s duálním systémem z Rakouska jsou příkladem osvědčeného postupu, který si zaslouží důkladnou analýzu podmínek nezbytných pro realizaci a doposud dosažených výsledků.

zúčastněnými sociálními partnery a dalšími organizacemi občanské společnosti a že kvalitu tohoto uznávání musí zaručit stát. Postupy pro uznávání mohou účinněji přispět ke zviditelnění přínosů neformálního vzdělávání, zejména v očích sociálních partnerů. Taktéž je důležité co možná nejrozsáhleji a nejsrozumitelněji informovat o způsobech uznávání a ověřování dovedností, aby se zajistil jejich užitek pro všechny.

4.3.4 V dobách vysoké míry nezaměstnanosti, zejména mladých, je potřeba otevřeněji a pružněji přehodnotit získávání dovedností zásadní výzvou pro Evropu ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Přijmout tyto výzvy pro členské státy mimo jiné znamená:

- a) všem zajistit podmínky potřebné pro soustavné učení, což umožní zvýšení dovedností a přístup k pracovním místům s vyšší kvalifikací, čímž se splní cíl „růstu podporujícího začlenění“ strategie Evropa 2020;
- b) zajistit mladým lidem možnost mentoringu ze strany odborníků na profesní poradenství;
- c) prostřednictvím konkrétních inovačních a tvůrčích iniciativ dohodnutých v rámci sociálního dialogu zlepšit odbornou přípravu (zvyšování kvalifikace a rekvalifikace) všech, kdo se pohybují na trhu práce či na něj hodlají vstoupit, ale nemají dostatečnou školní či mimoškolní kvalifikaci. V rámci těchto iniciativ je třeba zohlednit věk, zkušenosti a znalosti jednotlivých pracovníků;
- d) stanovit právo na odbornou přípravu s osvědčením kvality a zároveň počet hodin odborné přípravy ročně pro každého pracovníka, nezávisle na stupni jeho kvalifikace a druhu smlouvy;
- e) prosazovat, aby se v podnicích vypracovávaly plány rozvoje dovedností pracovníků, a to ve spolupráci pracovníků a zaměstnavatelů, se zohledněním podmínek podniků, zejména těch malých a středních, a dbát tak na plnění dohod uzavřených mezi sociálními partnery na evropské úrovni;
- f) podporovat iniciativy, jejichž cílem je zviditelnit dovednosti získané mimo formální systémy, posílit uznání neformálního učení a zajistit/pozvednout jeho kvalitu.

4.3.5 EHSV znovu opakuje, že je nutné přijmout společné normy a zásady umožňující stanovení kritérií kvality a zavést systémy zajišťující uznávání, platnost a zhodnocení neformálního vzdělávání. Rovněž je nutné poskytovat co nejrozsáhlejší a nekomplexnější informace o způsobech uznávání a zhodnocení získaných znalostí v tom smyslu, aby z nich měli užitek ti, kdo je nabyli, ale rovněž aby se podněcovali k získání dalšího vzdělání ti, kdo je potřebují. Výbor podporuje záměr Komise vytvořit evropský prostor dovedností a kvalifikací, který umožní větší soulad a transparentnost v uznávání kvalifikací a dovedností v rámci EU.

4.4 Podpora evropských učitelů a vychovatelů

4.4.1 EHSV stejně jako Komise uznává nezbytnou úlohu učitelů a vychovatelů při zlepšování vzdělávacích činností a podněcování dětí a mládeže k získávání dovedností nutných k tomu, aby mohly čelit výzvám globalizace. Z toho vyplývá, že investovat do přípravy a nábory kvalitních učitelů a vychovatelů představuje nezbytnou a pozitivní strategii.

4.4.2 Tvrdíme-li, že na kvalitních učitelích a vychovatelích záleží, neznamená to, že pouze jejich působení je zásadní pro proces učení žáků. Nelze totiž podceňovat ani sociálně ekonomické podmínky, v nichž tento proces probíhá.

4.4.3 V kontextu rozsáhlých a hlubokých hospodářských, sociálních a technologických změn je nutné na učitelkou profesi pohlížet jako na klíčový prvek v rámci prosazování vysoce kvalitního vzdělávání, které bude schopno přizpůsobit se požadavkům naší doby, a proto jsou zlepšování akademické a odborné přípravy učitelů a poskytování přiměřených platových a kariérních podmínek tak, aby se tato profese stala přitažlivější pro mladé, životně důležité pro dosažení tohoto cíle. Taktéž je nanejvýš důležité zajistit vyváženost pohlaví při nábory učitelů.

4.4.4 Výbor poukazuje na skutečnost, že při nábory učitelů je vhodné zohlednit různorodost, zejména co se týče etnického původu, kultury, náboženství, věku atd. Kromě toho je v kontextu volného pohybu osob a migrace velmi důležité posílit jazykové znalosti a dovednosti v oblasti mezikulturní komunikace, a to jak u dětí a mladých lidí, tak mezi vyučujícími, s cílem zlepšit spolupráci i v případě odlišných mateřských jazyků. Vyučujícím musí být poskytována vhodná odborná příprava, aby byli schopni pracovat se studenty, kterým hrozí předčasná ukončení školní docházky nebo jsou v tísni, v sociálně rizikových oblastech nebo na pokraji vyloučení. Jsou tedy zapotřebí učitelé schopní integrace do prostředí podporujícího multikulturní a komplexní učení⁽¹⁸⁾.

4.5 Financování vzdělávání

4.5.1 EHSV vítá, že se Komise zavázala věnovat větší pozornost financování vzdělávání a že s nejvýznamnějšími aktéry zahájila diskusi o přínosech investic do vzdělávání⁽¹⁹⁾. Podporuje

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 151, 17.6.2008, s. 41; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 85.

⁽¹⁹⁾ UNESCO vydalo novou studii, která analyzuje příspěvky od soukromých podniků a nadací na vzdělání a v níž prokazuje, že dosahují celkové výše pouze 683 milionů amerických dolarů za rok. Viděno v širších souvislostech jde o 0,1 % obratu dvou největších světových ropných společností nebo ekvivalent ceny dvou letadel Airbus A380. Jde tedy o zanedbatelnou částku v porovnání s 16 miliardami, které jsou každoročně zapotřebí, aby všechny děti mohly chodit na základní školu. Prezentace na fóru v Davosu, 23. ledna 2013.

rovněž záměr analyzovat se sociálními partnery zvýšení nabídky možností kvalitní odborné přípravy na pracovišti.

4.5.2 EHSV považuje za pozitivní, že členské státy podporují diskusi na vnitrostátní úrovni o mechanismech udržitelného financování vzdělávání a odborné přípravy. Nicméně navzdory této pozornosti v mnoha členských státech financování vzdělávání a odborné přípravy klesá⁽²⁰⁾. EHSV zdůrazňuje význam široké a trvalé účasti sociálních partnerů a dalších organizací občanské společnosti na celém tomto procesu. Výbor vítá snahu zapojit soukromý sektor do spolufinancování vzdělávání, zejména odborného vzdělávání a přípravy, avšak současně doporučuje, aby byla v takových případech zavedena jasná kritéria sdílené odpovědnosti různých sektorů (veřejného, soukromého a dalších). Nesmí to znamenat zánik odpovědnosti státu za národní i mezinárodní závazky, že zajistí náležité financování a kvalitní vzdělání pro všechny⁽²¹⁾.

4.5.3 EHSV potvrzuje a je přesvědčen o významu, jaký mají pro mobilitu mládeže programy jako Erasmus, Erasmus Mundus a Mládež v pohybu, jejichž podíl na osobním rozvoji a rozvoji dovedností a schopností mladých lidí uznávají všichni. Z toho důvodu je třeba posílit jejich financování v novém víceletém finančním rámci a rovněž zlepšit výběrové řízení účastníků s cílem zajistit rovné, spravedlivé a účinné podmínky pro všechny a prostřednictvím programů povzbuzovat určité specifické rizikové skupiny k účasti na těchto iniciativách či nabízet řešení k překonání překážek souvisejících s finančními zdroji a s požadavky na kvalifikaci, s nimiž se potýká řada studentů a mladých lidí.

4.6 Partnerství

4.6.1 EHSV se s Komisí shoduje na významu posílení spolupráce s různými sociálními aktéry a skupinami na poli vzdělání a odborné přípravy; sdružení umožňují obohacující výměnu zkušeností a představují příležitost k tomu, aby se do vzdělávacího procesu mohl zapojit každý, kdo může poskytnout nebo aktualizovat specifické dovednosti, zejména takové, jež poptává trh práce.

4.6.2 EHSV zdůrazňuje, že je důležité zapojit všechny zainteresované strany (mládežnické a komunitní organizace, školy a učitele, rodiče a opatrovníky, podniky a odbory, orgány místní a regionální samosprávy a další, celostátní orgány veřejné moci) do života školy a stanovit jasné cíle, provádět pravidelná hodnocení a disponovat dostatečnými prostředky k zajištění udržitelnosti. EHSV vyjadřuje naději, že program Erasmus pro všechny bude rozhodným způsobem sloužit k podpoře, povzbuzení a

⁽²⁰⁾ Zpráva Eurydice *Funding of Education in Europe 2000-2012. The Impact of the Crisis* (Financování vzdělávání v Evropě v letech 2000-2012. Dopad krize). (http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/147EN.pdf).

⁽²¹⁾ Závazek zajistit kvalitní vzdělání pro všechny je součástí všech národních ústav a na mezinárodní úrovni je zakotven v závěrečném prohlášení Světové konference o vzdělávání, UNESCO, Jomtien, 1990, a v rozvojových cílech tisíciletí, OSN, New York, 2000, jejichž signatáři jsou všechny členské státy EU.

prosazování těch sdružení, která usilují o zajištění kvality vzdělávání a rovnosti příležitostí. Vzdělávání je holistickou činností, a proto vyžaduje vysoký stupeň profesní orientace v kombinaci se službami profesního poradenství. Mimo to je zapotřebí šířit osvědčené postupy uplatňované v řadě škol, jež v odpoledních hodinách fungují jako centra kulturních aktivit, schůzí a dalšího vzdělávání a které svou nabídkou oslovují různé generace a různé sociální skupiny.

4.6.3 EHSV uznává význam mládežnických sdružení pro dynamiku zapojení mladých lidí a jejich podílu na řešení obrovských problémů, jimž v současnosti čelí. Mezi těmito problémy se vyznačuje samozřejmě především nezaměstnanost mladých

lidí, jež dosahuje naprosto nepřijatelných výšin. Uzavírání partnerství s těmito organizacemi, jež by umožnila rozvoj sociálních dovedností, jako jsou organizování, komunikace, vedení, smysl pro vlastní iniciativu, znalost cizích jazyků a další, může být pozitivní strategií, pokud budou současně zajištěny prostředky nezbytné pro jejich činnost ⁽²²⁾.

4.6.4 EHSV podporuje myšlenku vytvořit v členských státech systémy záruky pro mladé financované ze zvláštního fondu, jež bude součástí víceletého finančního rámce, ačkoliv dle jeho názoru 6 miliard eur je zjevně nedostatečná částka – s ohledem na to, že část těchto peněz pochází z Evropského sociálního fondu.

V Bruselu dne 10. července 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽²²⁾ Zpráva Univerzity v Bath / GHK z roku 2012 prokázala dopad formálního vzdělávání na zaměstnatelnost mladých lidí a význam, který mohou mít v tomto procesu mládežnické organizace.